

STANOVISKO GENERÁLNÍ ADVOKÁTKY

JULIANE KOKOTT

přednesené dne 20. září 2007¹

I – Úvod

1. Ve Finsku a ve Švédsku jsou opatření, jako je převzetí péče a umístění do pěstounské rodiny nebo ústavní péče, která přijímají orgány na ochranu dětí proti vůli jejich rodičů, považována za veřejnoprávní akty. Proti těmto opatřením lze podat opravné prostředky ke správním soudům. Mezi severskými státy existuje spolupráce ve správních záležitostech, která umožňuje bez formalit předávání dětí z jednoho státu do druhého v rámci výkonu těchto rozhodnutí ve věcech rodičovské zodpovědnosti.
2. V původním řízení napadá paní C (již vykonané) předání obou svých dětí finskými policejními orgány švédským orgánům, které nařídily převzetí péče o děti a jejich umístění ve Švédsku, státě předchozího bydliště rodiny.
3. Korkein Hallinto-oikeus (nejvyšší správní soud Finska), kterému byl spor předložen, se v projednávané žádosti táže, zda je nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000² použitelné na uznávání a výkon rozhodnutí o převzetí péče o dítě a o jeho umístění. V tomto případě by ve Finsku nebyly příslušné správní soudy, nýbrž obecné soudy. Krom toho by procesní ustanovení zakotvená v nařízení měla přednost před vnitrostátními ustanoveními použitelnými v rámci spolupráce ve správních záležitostech.
4. Odpověď v první řadě závisí na skutečnosti, zda se pojem občanskoprávní věci použitý v článku 1 nařízení použije také na skutkový stav, jakým je skutkový stav v projednávané věci, který je podle vnitrostátního práva považován za veřejnoprávní spor.

1 – Původní jazyk: němčina.

2 – Úř. věst. L 338, s. 1; Zvl. vyd. 19/06, s. 243, nazýváno také jako nařízení Brusel IIa.

II – Právní rámec

rozhodnutí ve věcech rodičovské zodpovědnosti odůvodněna následovně:

A – Právo Společenství

5. V Závěrečném aktu ke Smlouvě o přistoupení Rakouska, Finska a Švédska k Evropské unii přijaly smluvní strany v rámci severské spolupráce³ následující společné prohlášení č. 28:

„Smluvní stany berou na vědomí, že Švédsko, Finsko a Norsko mají v úmyslu jako členové Evropské unie pokračovat zcela v souladu s právem Společenství a ostatními ustanoveními Smlouvy o Evropské unii v severské spolupráci mezi sebou navzájem, jakož i s jinými zeměmi a územími.“ *(neoficiální překlad)*

6. V pátém a desátém bodě odůvodnění nařízení č. 2201/2003 je úprava týkající se

3 — Akt o podmínkách přistoupení Norského království, Rakouské republiky, Finské republiky a Švédského království k Evropské unii a o úpravách smluv, na nichž je založena Evropská unie, Závěrečný akt – III. Další prohlášení – E. Společná prohlášení: stávající členské státy/jednotlivé nové členské státy – 28. Společné prohlášení o severské spolupráci (Úř. věst. 1994, C 241, s. 392 a Úř. věst. 1995, L 1, s. 1).

„(5) V zájmu zajištění rovnosti všech dětí se toto nařízení vztahuje na veškerá rozhodnutí ve věci rodičovské zodpovědnosti, včetně opatření k ochraně dítěte, bez jakýchkoliv vazeb na řízení ve věcech manželských.

[...]

(10) Toto nařízení nemá být použito ve věcech týkajících se sociálního zabezpečení, veřejnoprávních opatření obecné povahy ve věci vzdělání nebo zdraví nebo rozhodnutí o právu na azyl a imigraci. Kromě toho se nepoužije na určení rodičovství, protože tato otázka je odlišná od otázky určení rodičovské zodpovědnosti, ani na otázky spojené s osobním stavem. Nařízení se nepoužije ani na opatření přijatá v důsledku trestných činů spáchaných dětmi.“

7. Pro tuto věc jsou relevantní následující ustanovení nařízení č. 2201/2003 (respektive jejich výňatky):

„Článek 1

Oblast působnosti

(1) Toto nařízení se bez ohledu na druh soudu vztahuje na občanskoprávní věci týkající se:

[...]

b) přiznání, výkonu, převedení a úplného nebo částečného odnětí rodičovské zodpovědnosti.

(2) Věci uvedené v odst. 1 písm. b) se mohou zejména týkat:

a) práva péče o dítě a práva na styk s dítětem;

b) poručnictví, opatrovnictví a podobných institutů;

c) určení osoby, orgánu nebo jiného subjektu odpovědných za dítě či jeho jmění nebo pověřených zastupováním dítěte či napomáháním dítěti a stanovení jejich úkolů,

d) umístění dítěte do pěstounské rodiny nebo ústavní péče;

e) opatření k ochraně dítěte spojených se správou, zachováním a nakládáním se jměním dítěte.

(3) Toto nařízení se nevztahuje na

a) určení nebo popření rodičovství;

b) rozhodnutí o osvojení, předadopční opatření nebo na neplatnost či zrušení osvojení;

- c) příjmení a jména dítěte; [...]
- d) dosažení zletilosti; 7. „rodičovskou zodpovědností“ se rozumějí veškerá práva a povinnosti fyzické nebo právnické osoby týkající se dítěte nebo jmění dítěte, která jsou jí svěřena rozhodnutím, právními předpisy nebo právně závaznou dohodou. Tento pojem zahrnuje především právo péče o dítě a právo na styk s dítětem;
- e) vyživovací povinnosti;
- f) správy jmění nebo dědictví; [...]
- g) opatření přijatá v důsledku trestných činů spáchaných dětmi.“ 9. „právem péče o dítě“ se rozumějí práva a povinnosti týkající se péče osoby o dítě, a zejména právo určit místo bydliště dítěte;

„Článek 2

[...]“

„Článek 8

Definice

Obecná příslušnost

Pro účely tohoto nařízení:

1. „soud“ zahrnuje všechny orgány členských států příslušné k rozhodování ve věcech spadajících do oblasti působnosti tohoto nařízení podle článku 1;

(1) Soudy členského státu jsou příslušné ve věci rodičovské zodpovědnosti k dítěti, které má v době podání žaloby obvyklé bydliště na území tohoto členského státu.

[...]“

„Článek 16

„Článek 21

Zahájení řízení u soudu

Uznávání rozhodnutí

(1) Za zahájení řízení u soudu se považuje okamžik, kdy

(1) Rozhodnutí vydaná v některém členském státě jsou v jiných členských státech uznávána, aniž by bylo vyžadováno zvláštní řízení.

a) návrh na zahájení řízení nebo jiná obdobná písemnost byl podán k soudu za předpokladu, že navrhovatel následně neopomněl přijmout opatření požadovaná pro doručení odpůrci,

[...]

nebo

(3) Aniž je dotčen oddíl 4 této kapitoly, může kterákoliv dotčená osoba postupy uvedenými v oddílu 2 této kapitoly požádat o vydání rozhodnutí o uznání nebo neuznání rozhodnutí. Místní příslušnost soudů uvedených v seznamu, který každý členský stát zašle Komisi na základě článku 68, se určuje podle vnitrostátního práva členského státu, ve kterém je návrh na uznání nebo neuznání rozhodnutí podáván.

b) písemnost byla převzata orgánem odpovědným za její doručení v případě, že musí být doručena před podáním k soudu, za předpokladu, že navrhovatel následně neopomněl přijmout opatření požadovaná pro podání písemnosti k soudu.“

[...]“

„Článek 28

Vykonatelná rozhodnutí

(1) Výkon rozhodnutí o výkonu rodičovské zodpovědnosti ve vztahu k dítěti vydaných v členském státě, v němž jsou vykonatelná a která byla doručena, je nařízen v jiném členském státě, byla-li tam tato rozhodnutí na návrh kterékoli zúčastněné strany prohlášena za vykonatelná.

[...]

„Článek 29

Místní příslušnost soudů

(1) Návrh na prohlášení vykonatelnosti rozhodnutí se podává u soudu uvedeného v seznamu, který každý členský stát zašle Komisi podle článku 68.

[...]

„Článek 59

Vztah k jiným nástrojům

(1) Aniž jsou dotčeny články 60, 63, 64 a odstavec 2 tohoto článku, nahrazuje toto nařízení mezi členskými státy smlouvy platné v okamžiku vstupu tohoto nařízení v platnost, které byly uzavřeny mezi dvěma nebo více členskými státy ve věcech upravených tímto nařízením.

(2)a) Finsko a Švédsko mají možnost prohlásit, že se na jejich vzájemné vztahy zcela nebo zčásti použije Úmluva ze dne 6. února 1931 mezi Dánskem, Finskem, Islandem, Norskem a Švédskem zahrnující ustanovení mezinárodního práva soukromého o manželství, osvojení a poručnictví, spolu se závěrečným protokolem k této úmluvě, namísto pravidel obsažených v tomto nařízení. Tato prohlášení se připojí k tomuto nařízení a zveřejní se v Úředním věstníku Evropské unie. Tato prohlášení je možné kdykoli zcela nebo zčásti odvolat.

[...]

„Článek 64

Použije se ode dne 1. března 2005, s výjimkou článků 67, 68, 69 a 70, které se použijí ode dne 1. srpna 2004.“

(1) Toto nařízení se použije pouze na soudní řízení zahájená, na veřejné listiny přijaté nebo na dohody uzavřené mezi stranami po dni použitelnosti tohoto nařízení stanoveném v článku 72.

(2) Rozhodnutí vydaná po dni použitelnosti tohoto nařízení v řízeních zahájených před tímto dnem, ale po vstupu nařízení (ES) č. 1347/2000 v platnost, jsou uznávána a vykonávána v souladu s kapitolou III tohoto nařízení, jestliže příslušnost soudu byla určena na základě pravidel, která jsou v souladu s pravidly uvedenými buď v kapitole II tohoto nařízení, nebo v nařízení (ES) č. 1347/2000, nebo ve smlouvě uzavřené mezi členským státem původu a dožádaným členským státem, která byla platná v době zahájení řízení.

8. V seznamu podle článku 68 nařízení č. 2201/2003⁴, na který odkazují čl. 21 odst. 3 a čl. 29 odst. 1, je jako příslušný soud pro uznávání a výkon rozhodnutí orgánů jiného členského státu ve Finsku uveden Käräjaoikeus/Tingsrätt (správní soud).

B – *Vnitrostátní právo*

[...]

1. Finské právo

„Článek 72

Vstup v platnost

9. Lastensuojelulaki (finský zákon o ochraně dětí, 683/1983) stanoví, že sociální výbor obce může neprodleně přijmout podpůrná opatření, pokud je ohroženo blaho dítěte. Příslušným opatřením mohou být rozhodnutí o převzetí péče o dítě a o jeho umístění do péče mimo rodinu. Převzetí péče provedené bez souhlasu rodičů musí být před-

Toto nařízení vstupuje v platnost dnem 1. srpna 2004.

4 – Úř. věst. 2005, C 40, s. 2.

loženo Hallinto-oikeus (správní soud) k potvrzení. Převzetí péče může být napadeno u Hallinto-oikeus a poté dále u Korkein Hallinto-oikeus.

tehdy, má-li ve státě, ve kterém se rozhodnutí vydává, své bydliště, je-li účelem rozhodnutí péče nebo léčení a je-li neúčelnější o dotyčného pečovat nebo ho léčit v tomto státě. Rozhodnutí vydané podle tohoto zákona může být podle § 11 odst. 1 zákona napadeno u Hallinto-oikeus, proti jehož rozhodnutí lze podat opravný prostředek ke Korkein Hallinto-oikeus.

10. Podle § 1 odst. 1 zákona (761/1970) o předání osoby islandským, norským, švédským nebo dánským orgánům za účelem výkonu rozhodnutí o převzetí péče nebo léčení může být ten, o koho má být na základě rozhodnutí islandských, norských, švédských nebo dánských orgánů pečováno nebo kdo má být léčen, předán podle tohoto zákona na základě návrhu na výkon tohoto rozhodnutí Finskem příslušnému státu. Zákon 761/1970 se opírá o dohody severských zemí, které ovšem nebyly přijaty jako závazné dohody z hlediska mezinárodního práva.

12. Ustanovení § 1 zákona (1153/2004) ze dne 21. prosince 2004, kterým se provádí nařízení č. 2201/2003, stanoví doplňující opatření k provedení tohoto nařízení ve Finsku. Podle § 2 odst. 1 tohoto zákona je ve Finsku příslušným soudem ve smyslu čl. 21 odst. 3 a čl. 29 odst. 1 nařízení č. 2201/2003 Käräjäoikeus (soud rozhodující v prvním stupni).

11. Podle § 2 zákona 761/1970 může být předání povoleno pouze tehdy, je-li žádost založena na rozhodnutí přijatém na základě právních předpisů příslušného státu, mj. na ustanoveních o pomoci dětem a mládeži, má-li být osoba, která má být předána, přijata podle tohoto rozhodnutí do zařízení nebo v něm zůstat nebo pobývat na jí zvlášť určeném místě a je-li rozhodnutí ve státě, ve kterém bylo vydáno, vykonatelné. Podle § 3 tohoto zákona je předání finského státního příslušníka přípustné mimoto jen

2. Švédské právo

13. Švédský zákon (1990:52) o ochraně dětí (lag med särskilda bestämmelser om vård av unga) upravuje opatření k ochraně dětí, jakými jsou převzetí péče o dítě a jeho umístění proti vůli rodičů. Je-li ohroženo blaho dítěte, může sociální výbor obce navrhnout u Länsrätt (správní soud) přijetí

odpovídajících opatření. V naléhavých případech může sociální výbor obce přijmout nejprve sám ochranná opatření, která musí být následně schválena Länsrätt. Ochranné opatření přijaté podle zákona 1990:52 není spojeno s úplným odnětím práva péče o dítě.

III – Skutkový stav a předběžné otázky

14. Paní C, žalobkyně a účastnice řízení podávající opravný prostředek ve sporu v původním řízení, je matkou dvou nezletilých dětí, ze kterých má jedno švédské i finské státní občanství a druhé má finské státní občanství. Žalobkyně nejprve žila se svým manželem a dětmi ve Švédsku. Na základě šetření, které zahájily švédské sociální orgány na podzim roku 2004, rozhodl sociální výbor obce, kde měla rodina trvalé bydliště, dne 23. února 2005 o okamžitém převzetí péče obou dětí a jejich umístění. Dne 25. února 2005 předložil sociální výbor obce rozhodnutí o okamžitém převzetí péče Länsrätt, který je rozhodnutím ze dne 3. března 2005 potvrdil. Opravný prostředek podaný paní C proti rozhodnutí Länsrätt byl neúspěšný. Regeringsrätt zejména v posledním stupni potvrdil příslušnost švédských soudů v této věci.

15. Dne 1. března 2005 se ovšem žalobkyně společně se svými dětmi přestěhovala do Finska, kde se dne 2. března 2005 přihlásila k pobytu. Finské orgány vedoucí matriku a evidenci obyvatelstva zapsaly dne 10. března 2005 změnu bydliště paní C a jejích dětí do evidence přihlášených osob se zpětnou účinností k 1. březnu 2005.

16. Dne 3. března 2005 požádal švédský policejní orgán finský policejní orgán v místě nového bydliště dětí ve Finsku o právní pomoc při výkonu svého rozhodnutí. V rozhodnutí ze dne 8. března 2005 nařídil dožádaný policejní orgán, aby děti byly převzaty do péče a předány švédským sociálním orgánům.

17. Po zamítnutí žaloby Hallinto-oikeus podané proti rozhodnutí o provedení opatření finskými orgány podala paní C opravný prostředek ke Korkein Hallinto-oikeus. Domáhá se, aby rozhodnutí Hallinto-oikeus, jakož i rozhodnutí policejního orgánu, bylo zrušeno a obě děti byly navráceny zpět do Finska. Korkein Hallinto-oikeus rozhodnutím ze dne 13. října 2006 předložil v rámci řízení o předběžné otázce podle článků 234 ES a 68 ES tyto otázky:

- 1) a) Je nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských

- a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000 [...] použitelné na výkon takového rozhodnutí o okamžitém převzetí péče o dítě a o jeho umístění mimo vlastní rodinu do pěstounské rodiny, jaké je předmětem projednávané věci, ve všech jeho částech, bylo-li toto rozhodnutí vydáno formou jediného rozhodnutí přijatého v rámci pravidel veřejného práva na ochranu dítěte?
- b) Není-li tomu tak, je nařízení vzhledem ke svému čl. 1 odst. 2 písm. d) použitelné jen na tu část rozhodnutí, která se týká umístění mimo vlastní rodinu do pěstounské rodiny?
- c) Je v posledně uvedeném případě nařízení č. 2201/2003 použitelné na rozhodnutí o umístění, které je součástí rozhodnutí o převzetí péče, i když rozhodnutí o převzetí péče, na kterém je rozhodnutí o umístění závislé, podléhá právní úpravě vzájemného uznávání a výkonu rozsudků a správních rozhodnutí, kterou dotyčné členské státy harmonizovaly v rámci spolupráce?
- 2) Je s ohledem na skutečnost, že nařízení nezmiňuje tuto z podnětu Rady severeských zemí harmonizovanou právní úpravu uznávání a výkonu rozhodnutí o umístění, která mají veřejnoprávní povahu, a že zohledňuje pouze odpovídající smlouvu přijatou v občanskoprávní oblasti, přesto v případě kladné odpovědi na první otázku písm. a) možné použít na převzetí péče o dítě dotčenou harmonizovanou právní úpravu, která je založena na bezprostředním uznání a výkonu správních rozhodnutí formou spolupráce správních orgánů?
- 3) Je v případě kladné odpovědi na první otázku písm. a) a záporné odpovědi na druhou otázku a s ohledem na článek 72 a čl. 64 odst. 2 nařízení č. 2201/2003, jakož i na uvedenou harmonizovanou právní úpravu severeských zemí o rozhodnutích o převzetí péče, která mají veřejnoprávní povahu, uvedené nařízení [č. 2201/2003] *ratione temporis* použitelné ve věci, ve které švédské orgány své rozhodnutí týkající se jak okamžitého převzetí péče, tak i umístění do rodiny přijaly dne 23. února 2005 a předložily rozhodnutí o okamžitém převzetí péče dne 25. února 2005 k potvrzení Länsrätt, který je schválil dne 3. března 2005?

18. V řízení před Soudním dvorem se písemně vyjádřily německá, francouzská, nizozemská, slovenská, finská a švédská vláda, jakož i Komise Evropských společenství.

nýbrž mají veřejnoprávní povahu. Všichni ostatní účastníci řízení, včetně finské vlády, považují naopak nařízení za použitelné a zdůrazňují, že pojem občanskoprávní věci je autonomním pojmem práva Společenství. Použití nařízení proto nebrání, pokud skutkový stav v některém členském státě spadá do veřejného práva.

IV – Právní posouzení

A – *K první předběžné otázce*

19. První otázkou chce předkládající soud zjistit, zda je nařízení č. 2201/2003 použitelné na rozhodnutí orgánu, kterým je rozhodnuto o převzetí péče o dítě a o jeho umístění mimo vlastní rodinu (podotázka 1a), *ve všech jeho částech*, nebo zda je použitelné pouze na tu část rozhodnutí, kterým je rozhodnuto o umístění mimo rodinu (podotázka 1b). Podotázkou 1c) má být objasněno, jaké důsledky vyplynou pro použití nařízení na rozhodnutí o umístění dítěte, pokud se nařízení vztahuje pouze na toto rozhodnutí, nikoli však na rozhodnutí o převzetí péče, které s ním úzce souvisí.

21. Nařízení č. 2201/2003 se podle svého čl. 1 odst. 1 písm. b) vztahuje bez ohledu na druh soudů na občanskoprávní věci týkající se přiznání, výkonu, převedení a úplného nebo částečného odnětí rodičovské zodpovědnosti. Jednak je třeba dále zkoumat, zda rozhodnutí státních orgánů o převzetí péče o dítě a o jeho umístění je třeba považovat za opatření týkající se rodičovské zodpovědnosti. Jednak je třeba objasnit, zda se jedná o občanskoprávní věc.

1. Opatření týkající se rodičovské zodpovědnosti

20. Pouze švédská vláda je toho názoru, že se nařízení vůbec nepoužije, protože sporná opatření nejsou občanskoprávními věcmi,

22. Rodičovská zodpovědnost je klíčovým pojmem pro vymezení věcné působnosti nařízení č. 2201/2003. Článek 2 bod 7 ji definuje jako veškerá práva a povinnosti fyzické nebo právnické osoby týkající se dítěte nebo jmění dítěte, která jsou jí svěřena

rozhodnutím, právními předpisy nebo právně závaznou dohodou. Rodičovská zodpovědnost zahrnuje především právo péče o dítě a právo na styk s dítětem. Podle čl. 2 bodu 9 se právem péče o dítě rozumějí práva a povinnosti týkající se péče osoby o dítě, a zejména právo určit místo bydliště dítěte.

23. Abstraktní definice rozhodnutí spadajících do působnosti nařízení č. 2201/2003 použitá v čl. 1 odst. 1 písm. b) je upřesněna dvěma katalogovými výčty uvedenými v čl. 1 odst. 2 a 3. Odstavec 2 uvádí oblasti, popř. opatření, na které je nařízení použitelné. Tento výčet není taxativní, neboť v odstavci je použita formulace „zejména“⁵. Naproti tomu odstavec 3 je taxativním výčtem oblastí, které jsou z působnosti nařízení vyloučeny.

24. Podle čl. 1 odst. 2 písm. d) patří umístění dítěte do pěstounské rodiny nebo ústavní péče mezi občanskoprávní věci, které spadají do působnosti nařízení.

25. Naopak převzetí péče o dítě čl. 1 odst. 2 výslovně neuvádí. Členské státy, které předložily svá vyjádření, ovšem s výjimkou Švédska zastávají názor, že převzetí péče představuje rozhodnutí týkající se rodičovské péče, které musí být podle ustanovení nařízení uznáváno a vykonáváno. Naopak Komise považuje převzetí péče za pouhý výkon rozhodnutí, jehož cílem je provedení rozhodnutí o umístění dítěte. Podle čl. 47 odst. 1 nařízení je ovšem pro vykonávací řízení rozhodující pouze právo členského státu výkonu.

26. Konečné rozhodnutí o charakteru převzetí péče přísluší předkládajícímu soudu. Ten ve svém předkládacím rozhodnutí, na rozdíl od názoru Komise, zjevně vychází z toho, že převzetí péče a umístění představuje dva právní akty, které – i když jsou přijímány v rámci jednoho rozhodnutí – mohou být uznávány a vykonávány dokonce nezávisle na sobě.

27. Pokud má být převzetí péče kvalifikováno jako vykonatelné rozhodnutí, pak se uznávání a výkon – s výhradou kvalifikace jako občanskoprávní věci, kterou je třeba ještě zkoumat – řídí nařízením č. 2201/2003. Jak správně uvádí německá vláda, opatřením přijatým státními orgány jsou totiž rodiče zbaveni možnosti, aby vykonávali své právo

5 — Viz Praktická příručka pro používání nového nařízení Brusel II, kterou Komise vypracovala v konzultaci s Evropskou soudní sítí pro občanské a obchodní věci (stav k 1. červnu 2005), s. 9. Dostupné na http://ec.europa.eu/civiljustice/parental_resp/parental_resp_ec_vdm_cs.pdf.

péče o dítě ve smyslu čl. 2 bodu 9. Nemohou již sami vykonávat práva a povinnosti, které jsou spojeny s péčí osoby o dítě, zejména právo na určení místa bydliště dítěte. Převzetí péče o dítě tak je stejně jako jeho umístění třeba považovat za opatření týkající se práva péče o dítě, a tím také rodičovské zodpovědnosti.

28. Jak ostatně správně zdůrazňují německá a francouzská vláda, jsou převzetí péče a umístění v úzkém vzájemném vztahu, takže v některých právních rádech nepředstavují oddělitelná rozhodnutí. Převzetí péče může být nanejvýš vydáno samostatně jako předběžné opatření. Obecně vzato je ale doprovodným opatřením k umístění dítěte do pěstounské rodiny nebo ústavní péče. Umístění dítěte proti vůli rodičů může být provedeno pouze tehdy, pokud orgán již dříve převzal péči o dítě. V praxi by proto způsobovalo značné problémy, pokud by do působnosti nařízení spadalo pouze umístění, ale nikoliv převzetí péče. Například by pro nařízení těchto úzce spolu souvisejících opatření mohlo být příslušných více soudů, pokud by se řídilo částečně vnitrostátním právem a částečně nařízením č. 2201/2003.

29. Podle názoru švédské vlády ovšem nejsou opatření státu k ochraně dítěte opatřeními týkajícími se rodičovské zodpovědnosti, protože tato opatření byla přijata ve veřejném zájmu a nesměřovala k přenesení práva péče o dítě na státní orgány.

30. Z článku 1 odst. 1 písm. b) vyplývá, že základem nařízení č. 2201/2003 je široký pojem rozhodnutí o rodičovské zodpovědnosti. Nevztahuje se pouze na převedení nebo odnětí rodičovské zodpovědnosti, nýbrž také na opatření, která se týkají jejího výkonu. I když rodiče podle švédského práva formálně neztrácejí převzetím péče o dítě a jeho umístěním právo péče o dítě, nemohou jej ovšem přitom v podstatných ohledech vykonávat.

31. Rozsudek MSD ve věci Nizozemsko v. Švédsko (věc Boll)⁶, na který Švédsko poukazuje, nevede k jinému závěru. Rozhodnutí se týká výkladu Haagské úmluvy o úpravě poručenství nad nezletilými z roku 1902. V tomto rozsudku MSD konstatoval, že státu, který není podle této Úmluvy příslušný k úpravě poručnictví, přesto nebrání nic v tom, aby přijal opatření k ochraně dítěte. Toto pojetí poručnictví podle Haagské úmluvy z roku 1902 nevede k závěru, že by šíře vymezená rodičovská odpovědnost ve smyslu nařízení č. 2201/2003 byla rovněž nedotčena ochrannými opatřeními přijatými státem.

⁶ — Rozsudek Mezinárodního soudního dvora ze dne 28. listopadu 1958, CIJ Recueil 1958, s. 55.

32. Převzetí péče o děti a jejich umístění jsou tedy rozhodnutí, která se dotýkají rodičovské zodpovědnosti.

občanskoprávními věcmi, protože jsou přijímána státními orgány v rámci výkonu veřejné moci.

2. Občanskoprávní věc

33. Sporné ovšem je, zda tato ochranná opatření představují také občanskoprávní věci ve smyslu nařízení č. 2201/2003. Všechny subjekty, které předložily svá vyjádření, se shodují, že se v této věci jedná o autonomní pojem práva Společenství, a poukazují potud na ustálenou judikaturu k pojmu „občanská a obchodní věc“ ve smyslu Bruselské úmluvy⁷.

a) Judikatura k pojmu „občanskoprávní a obchodněprávní věc“ ve smyslu Bruselské úmluvy

35. Judikatura k pojmu „občanskoprávní a obchodněprávní věc“ ve smyslu Bruselské úmluvy vychází z rozsudku ve věci LTU v. Eurocontrol⁸. Soudní dvůr se k tomuto pojmu vyjádřil znovu ve svém rozsudku ve věci Lechouritou⁹:

34. Podle názoru švédské vlády ovšem ochranná opatření státu, jakými jsou převzetí péče a umístění, ale – i při autonomním pojetí podle práva Společenství – nejsou

„V tomto ohledu je nutné připomenout, že s cílem zajistit v rámci možností rovnost a jednotu práv a povinností vyplývajících z Bruselské úmluvy pro smluvní státy a zúčastněné osoby, je nutné nevykládat podmínky uvedeného ustanovení jako pouhý odkaz na vnitrostátní právo jednoho nebo druhého dotčeného státu. Z ustálené judikatury Soudního dvora vyplývá, že pojem „věci

7 — Úmluva ze dne 27. září 1968 o soudní příslušnosti a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 1972, L 299, s. 32), ve znění Úmluvy ze dne 9. října 1978 o přistoupení Dánského království, Irska a Spojeného království Velké Británie a Severního Irska (Úř. věst. L 304, s. 1, a pozměněné znění s. 77), Úmluvy ze dne 25. října 1982 o přistoupení Řecké republiky (Úř. věst. L 388, s. 1), Úmluvy ze dne 26. května 1989 o přistoupení Španělského království a Portugalské republiky (Úř. věst. L 285, s. 1) a Úmluvy ze dne 29. listopadu 1996 o přistoupení Rakouské republiky, Finské republiky a Švédského království (Úř. věst. 1997, C 15, s. 1, dále jen „Bruselská úmluva“).

8 — Rozsudek ze dne 14. října 1976, LTU (29/76, Recueil, s. 1541).

9 — Rozsudek ze dne 15. února 2007, Lechouritou (C-292/05, Sb. rozh. s. I-1519, body 29 až 31).

občanské a obchodní“ musí být považován za autonomní pojem, který je nutno vykládat s odkazem jednak na cíle a systém uvedené úmluvy, a jednak na obecné zásady vyvozené ze všech vnitrostátních právních řádů¹⁰.

Podle Soudního dvora vede uvedený výklad k vyloučení určitých soudních žalob nebo rozhodnutí z působnosti Bruselské úmluvy z důvodu prvků, které charakterizují povahu právních vztahů mezi účastníky sporu nebo předmět tohoto sporu¹¹ [...].

Soudní dvůr má tedy za to, že ačkoliv určité spory mezi veřejným orgánem a osobou soukromého práva mohou spadat do působnosti Bruselské úmluvy, je tomu jinak, jestliže veřejný orgán jedná v rámci výkonu veřejné moci¹² [...].“

10 – Soudní dvůr odkazuje na rozsudky ve věci LTU (uvedený v poznámce pod čarou 8, body 3 a 5); ze dne ze dne 16. prosince 1980, Rüffer (814/79, Recueil, s. 3807, bod 7); ze dne 14. listopadu 2002, Baten (C-271/00, Recueil, s. I-10489, bod 28); ze dne 15. května 2003, Préservatrice foncière TIARD (C-266/01, Recueil, s. I-4867, bod 20), a ze dne 18. května 2006, ČEZ (C-343/04, Sb. rozh. s. I-4557, bod 22).

11 – Soudní dvůr odkazuje na rozsudek ve věci LTU (uvedený v poznámce pod čarou 8, bod 4), a na rozsudky uvedené v poznámce pod čarou 10 ve věci Rüffer, bod 14; Baten, bod 29; Préservatrice foncière TIARD, bod 21; ČEZ, bod 22, a rozsudek ze dne 1. října 2002, Henkel (C-167/00, Recueil, s. I-8111, bod 29).

12 – Soudní dvůr odkazuje na rozsudek ve věci LTU (uvedený v poznámce pod čarou 8, bod 4); Rüffer (uvedený v poznámce pod čarou 10, bod 8); Henkel (uvedený v poznámce pod čarou 11, bod 26); Baten (uvedený v poznámce pod čarou 10, bod 30); Préservatrice foncière TIARD (uvedený v poznámce pod čarou 10, bod 22), a rozsudek ze dne 21. dubna 1993, Sonntag (C-172/91, Recueil, s. I-1963, bod 20).

36. S ohledem na nařízení č. 2201/2003 je zde stejný požadavek po jednotném uplatňování, jako tomu bylo v případě Bruselské úmluvy. To lze zajistit také v tomto případě pouze autonomním výkladem pojmu občanskoprávní věci. Tím ovšem není řečeno, že má autonomní pojem občanskoprávní věci v obou právních předpisech tentýž význam.

37. Z toho ovšem vychází švédská vláda, když chce vymezení občanskoprávní věci od veřejnoprávních sporů, které Soudní dvůr dovodil v uvedené judikatuře k Bruselské úmluvě, přenést na pojem občanskoprávní věci ve smyslu nařízení č. 2201/2003. Potom by se ovšem v této věci nejednalo o občanskoprávní věc, protože sociální výbor jednal v rámci výkonu veřejné moci, když nařídil převzetí péče o děti a jejich umístění a rozhodnutí o převzetí péče nechal potvrdit Länsrätt.

38. Tento závěr ovšem nelze přijmout. Soudní dvůr totiž ve svých rozsudcích k Bruselské úmluvě neustále zdůrazňuje, že autonomní výklad pojmu „občanskoprávní a obchodněprávní věc“ zohledňuje cíle a systematiku *Bruselské úmluvy*, jakož i obecné právní zásady, které vyplývají ze všech vnitrostátních právních řádů¹³. Její cíle a systematika a – což bych chtěla pozname-

13 – Viz judikatura uvedená v poznámce pod čarou 10.

nat – historie vzniku ovšem neodpovídají nutně cílům, systematické a historii vzniku nařízení č. 2201/2003. Ve věci rodičovské odpovědnosti se uplatňují možná také jiné obecné právní zásady než ty, které se uplatňují ve sporech v oblasti působnosti Bruselské úmluvy ve vnitrostátních právních řádech. Pojem „občanskoprávní věc“ použitý v nařízení č. 2201/2003 musí být vykládán spíše specificky v kontextu úpravy tohoto nařízení.

orgány v rámci výkonu jejich dozorové činnosti. K tomu je třeba poznamenat, že výčet uvedený v čl. 1 odst. 2 definuje jako občanskoprávní věci ve smyslu nařízení konkrétní opatření, popř. oblasti úpravy, které jsou v podstatě ochrannými opatřeními státu. Článek 1 odst. 2 písm. d) uvádí například umístění dítěte do pěstounské rodiny nebo ústavní péče, ke kterému zpravidla dochází z podnětu státních orgánů, protože při setrvání dítěte ve vlastní rodině by bylo ohroženo jeho blaho. Dále uvádí písm. e) opatření k ochraně dítěte spojených se správou, zachováním a nakládáním se jménem dítěte.

b) K pojmu občanskoprávní věci v kontextu úpravy nařízení č. 2201/2003

39. Nařízení č. 2201/2003 nedefinuje pojem občanskoprávní věci výslovně. Z formulace použité v čl. 1 odst. 1 však lze dospět k závěru, že při vymezení jako občanskoprávní věci nezáleží na tom, který druh soudu je příslušný pro rozhodování sporů. Rozhodující je pouze hmotněprávní vymezení předmětu řízení¹⁴.

41. Pokud by však opatření uvedená v pozitivním výčtu nebyla považována za občanskoprávní věci, pokud na jedné straně stojí fyzické osoby (rodiče) a na druhé straně státní orgán jednající v rámci výkonu veřejné moci, pak by vymezení těchto opatření ztratilo do značné míry svůj smysl. Vymezení, ke kterému došlo v souvislosti s Bruselskou úmluvou, které vychází z toho, zda stát vykonává výsostná nebo daňová oprávnění, proto nelze použít na nařízení č. 2201/2003.

40. Nařízení č. 2201/2003 se dále vztahuje podle čl. 1 odst. 1. písm. b) mimo jiné na úplné nebo částečné odnětí rodičovské zodpovědnosti, které zpravidla nařizují státní

42. Pro zařazení ochranných opatření státu do působnosti nařízení č. 2201/2003 hovoří mimoto jejich cíl, který je uveden v pátém bodě odůvodnění. Podle něj se v zájmu zajištění rovnosti všech dětí nařízení vztahuje na veškerá rozhodnutí ve věci rodičovské

14 — Viz M. Busch/U. Rölke, *Europäisches Kinderschutzrecht mit offenen Fragen – Die neue EU-Verordnung Brüssel IIa zur elterlichen Verantwortung aus der Sicht der Jugendhilfe*, *Zeitschrift für das gesamte Familienrecht (FamRZ)* 2004, 1338, 1340.

zodpovědnosti, *včetně opatření k ochraně dítěte*. Tento široký výklad pojmu občanskoprávní věci je tedy nezbytný pro to, aby se zabránilo problémům s vymezením v jednotlivých případech. To umožňuje především jednoznačné určení soudní příslušnosti podle ustanovení nařízení č. 2201/2003.

43. V rámci nařízení č. 2201/2003 je přitom třeba zohlednit úzký vztah mezi pojmem občanskoprávní věci a pojmem rodičovské zodpovědnosti, který je klíčovým pojmem tohoto nařízení. Příslušná ustanovení o právních vztazích mezi rodiči a dětmi tvoří ve většině právních řádů základ občanského práva. Každé rozhodnutí, které se dotýká rodičovské zodpovědnosti, a zasahuje tedy do tohoto občanskoprávního vztahu¹⁵, by mělo spadat do působnosti nařízení, pokud nespadá pod výjimky uvedené v čl. 1 odst. 3¹⁶.

15 — C poukazuje na obdobnou judikaturu ESLP k čl. 6 odst. 1 EÚLP. Záruka řádného procesu se vztahuje mimo jiné na spory týkající se občanskoprávních nároků (civil rights). Také spory týkající se opatření státu, která se dotýkají rodičovské zodpovědnosti, spadají podle názoru ESLP do působnosti čl. 6 odst. 1, protože se týkají právního vztahu, který je svou povahou občanskoprávní. Viz např. rozsudek ESLP ze dne 8. července 1987, *W v. Spojené království* (9749/82, bod 78). Shrnutí judikatury ESLP k pojmu civil rights viz Grabenwarter/Pabel In: Grote/Marauhn (vyd.), *EMRK/GG*, 2006, kapitola 14, body 13–15.

16 — Viz v tomto smyslu V. Kress, *Internationale Zuständigkeit für elterliche Verantwortung in der Europäischen Union*, 2005, s. 49.

44. V tomto ohledu není podstatné, zda je rodičovská zodpovědnost dotčena ochranným opatřením státu nebo rozhodnutím, které je vydáno z podnětu samotného nositele práva péče o dítě. Jelikož pojem občanskoprávní věci je třeba vykládat autonomně, může zahrnovat dokonce i taková opatření, která jsou podle vnitrostátního práva členského státu zahrnována do veřejného práva¹⁷.

45. Jak správně zdůrazňuje francouzská vláda, desátý bod odůvodnění nařízení potvrzuje, že použití pojmu občanskoprávní věci nevyklučuje z rozsahu působnosti ochranná opatření státu, která se týkají rodičovské péče. Volba tohoto pojmu naopak přihlíží k okolnosti, že nařízení se nevztahuje na některé oblasti veřejného a trestního práva, které se dotýkají úpravy rodičovské odpovědnosti, jako je sociální zabezpečení nebo opatření ve věci vzdělávání nebo zdraví nebo rozhodnutí o právu na azyl a emigraci, jakož i na opatření přijatá v důsledku trestných činů spáchaných dětmi¹⁸.

46. Pohled na historii vzniku nařízení potvrzuje toto pojetí pojmu občanskoprávní věci. Nařízení č. 1347/2000¹⁹, které před-

17 — Na tuto skutečnost jsou adresáti právního předpisu výslovně upozorněni v Praktické příručce pro používání nového nařízení Brusel II (uvedené v poznámce pod čarou 5, s. 10).

18 — Článek 1 odst. 3 písm. g) nařízení č. 2201/2003.

19 — Nařízení Rady (ES) č. 1347/2000 ze dne 29. května 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti obou manželů k dětem (Úř. věst. L 160, s. 19; Zvl. vyd. 19/01, s. 209).

cházelo nařízení č. 2201/2003, se vztahovalo pouze na občanská soudní řízení týkající se rodičovské zodpovědnosti obou manželů k dětem v případě řízení ve věcech manželských (čl. 1 odst. 1 písm. d) nařízení č. 1347/2000). Vzhledem k nezbytnému vztahu mezi rozhodnutím o rodičovské zodpovědnosti a manželstvím nebyla ochranná opatření státu zahrnuta do působnosti nařízení č. 1347/2000.

Z toho lze pouze a *contrario* dovodit, že ostatní opatření státu mají být zahrnuta²³. Tato nejasnost byla v průběhu jednání Rady odstraněna změnou čl. 1 odst. 1 a vložení pozitivního a negativního výčtu do čl. 1 odst. 2 a 3, jakož i doplněním bodu 10 odůvodnění nařízení.

47. I když Komise usilovala o rozsáhlé zahrnutí všech rozhodnutí o rodičovské zodpovědnosti, navázala ve svém návrhu pozdějšího nařízení č. 2201/2003²⁰ nejprve na původní formulaci²¹. Z návrhu tedy nebylo možné poznat, zda ochranná opatření státu nyní měla spadat do působnosti nařízení. Komise ovšem v odůvodnění návrhu uvedla, že pouze určitá ochranná opatření, která mají souvislost s trestnými činy spáchanými dětmi, jsou tímto nařízením nedotčena²².

48. Jako další historický aspekt je třeba zohlednit úzký obsahový vztah mezi nařízením č. 2201/2003 a Haagskou úmluvou ze dne 19. října 1996 o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti a opatření k ochraně dětí (dále jen „Haagská úmluva 1996“)²⁴.

49. Současné znění nařízení má při určování působnosti zřetelný vztah k Haagské úmluvě 1996. Působnost obou právních úprav tak

20 — KOM(2002) 222 konečné/2 ze dne 17. května 2002 (Úř. věst. 2002, C 203 E s. 155).

21 — Článek 1 návrhu zněl: „(1) Toto nařízení se vztahuje na všechna občanskoprávní řízení, jejichž předmětem je: [...] b) přiznání, výkon, převedení a úplné nebo částečné odnětí rodičovské zodpovědnosti.
(2) Bez ohledu na odstavce 1 se toto nařízení nevztahuje na občanskoprávní řízení, která se týkají [...] b) opatření přijatých v důsledku trestných činů spáchaných dětmi.
(3) Jiná řízení úředně uznaná v členských státech jsou považována za rovnocenná soudním řízením.“ (*neoficiální překlad*)

22 — KOM(2002) 222 konečné/2, s. 6.

23 — Viz Kress (uvedený v poznámce pod čarou 16, s. 44 a násl.).

24 — Actes et documents de la XVIIIème session de la Conférence internationale de La Haye de droit privé, 1998, s. 14. V německém znění dostupné rovněž na stránce Haagské konference: <http://hcch.e-vision.nl/upload/text34d.pdf>. Členské státy jsou rozhodnutím Rady ze dne 19. prosince 2002 (Úř. věst. 2003, L 48 ze dne 21. února 2003, s. 1) zmocněny k podpisu Úmluvy v zájmu Evropského společenství a všechny členské státy tohoto zmocnění také využily. Dosud ovšem Úmluvu ratifikovalo pouze 8 členských států. Ratifikace je zjevně blokována dosud nevyřešenou otázkou kolem Gibraltarů (viz J. Pirrung, Brüche zwischen internationaler und europäischer Rechtsvereinheitlichung – das Beispiel des internationalen Kindschaftsrechts in der Brüssel IIa-Verordnung, In: Internationales Familienrecht für das 21. Jahrhundert, Symposium zum 65 Geburtstag von Ulrich Spellenberg, 2006, s. 89, 91). Haagská úmluva 1996 vstoupila v platnost dne 1. ledna 2002.

spočívá na shodném širokém pojetí rodičovské zodpovědnosti. Dále se způsob úpravy působnosti nařízení č. 2201/2003 zřetelně přiblížil v průběhu projednávání návrhu v Radě Haagské úmluvě 1996 tím, že byl rovněž zařazen do čl. 1 odst. 2 a 3 nařízení pozitivní a negativní výčet, který se ze značné části překrývá s obdobnými výčty uvedenými v člancích 3 a 4 Haagské úmluvy 1996²⁵. Haagská úmluva 1996 přitom zahrnuje výslovně opatření státu, jako je například umístění (čl. 3 písm. e) Haagské úmluvy 1996), do své působnosti, které Paul Lagarde označuje ve své zprávě k Haagské úmluvě 1996²⁶ dokonce za klasické ochranné opatření. Z působnosti Haagské úmluvy 1996 jsou vyloučena také opatření, která byla přijata v důsledku trestných činů spáchaných dětmi (čl. 4 písm. i) Haagské úmluvy 1996).

nařízení a odpovídající ustanovení Úmluvy vykládána pokud možno stejným způsobem, aby nedocházelo k rozdílným závěrům podle toho, zda se jedná o jiný členský stát nebo o třetí stát²⁷.

c) Ke slučitelnosti zařazení ochranných opatření státu do působnosti nařízení č. 2201/2003 s jeho právním základem v článku 61 ES

50. Nařízení č. 2201/2003 má sice ve vztahu mezi členskými státy přednost před mezinárodními úmluvami se stejným rozsahem působnosti (viz články 60 a 61 nařízení). Ve vztahu mezi členskými státy a třetími státy se ovšem nadále použijí mezinárodní právní nástroje. Proto by měla být ustanovení

51. Závěrem je třeba poukázat na to, že zařazení ochranných opatření státu, která jsou v některých členských státech považována za součást veřejného práva, do působnosti nařízení č. 2201/2003 není v rozporu s právním základem, o který se nařízení opírá.

52. Článek 61 písm. c) ES, který je v tomto případě relevantní, sice umožňuje vydávat opatření v oblasti soudní spolupráce pouze v *občanských věcech*, jak je to stanoveno v článku 65 ES. Podle čl. 65 odst. a) třetí odrážky ES se mezi opatření přijatá v této oblasti zahrnují mimo jiné zlepšení a zjednodušení uznání a výkonu soudních a mimosoudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech. Pojem občanskoprávní věci ve smyslu uvedených ustanovení Smlouvy o ES je třeba ovšem rovněž

25 — Viz J. Pirrung, *Internationale Zuständigkeit in Sorgerechtsachen nach der Verordnung (EG) Nr. 2201/2003*, In: *Festschrift für P. Schlosser*, 2005, s. 695, 696 a násl. a J. Pirrung In: *Internationales Familienrecht für das 21. Jahrhundert* (uvedené v poznámce pod čarou 22, s. 93).

26 — V německém znění dostupné na <http://hcch.e-vision.nl/upload/exp134d.pdf>; bod 23 uvedeného znění (k čl. 3 písm. e).

27 — Viz J. Pirrung In: *Internationales Familienrecht für das 21. Jahrhundert* (uvedené v poznámce pod čarou č. 22, s. 100).

vykládat, obdobně jako u pojmu použitého v nařízení č. 2201/2003, jako autonomní pojem práva Společenství. Mezi občanské věci ve smyslu čl. 61 písm. c) a článku 65 ES proto lze zahrnovat rovněž opatření státu, která se týkají občanskoprávních vztahů, jako je třeba výkon rodičovské zodpovědnosti, i když jsou obdobná ustanovení v některých členských státech považována za součást veřejného práva.

B – K druhé předběžné otázce

54. Druhou předběžnou otázkou chce Korkein Hallinto-oikeus zjistit, zda harmonizované právní předpisy severských států, které umožňují bezprostřední výkon a uznání správních rozhodnutí formou spolupráce správních orgánů, je možné použít také na převzetí péče o dítě, pokud příslušná opatření spadají do působnosti nařízení č. 2201/2003.

3. Mezitímní závěr

53. Na základě výše uvedených úvah k podotázkám 1a) a 1b) lze dospět k závěru, že rozhodnutí o okamžitém převzetí péče o dítě a o jeho umístění do pěstounské rodiny mimo jeho vlastní rodinu je třeba považovat za občanskoprávní věc, která se týká výkonu rodičovské zodpovědnosti, a na kterou je proto třeba použít nařízení č. 2201/2003. To platí také tehdy, pokud dotčené rozhodnutí má podle vnitrostátního práva státu původu nebo dožadného státu veřejnoprávní povahu. Proto není třeba odpovídat na podotázku 1c), protože to by mělo význam pouze v případě, že by do působnosti nařízení spadalo pouze umístění, avšak nikoliv převzetí péče.

55. V této souvislosti odkazuje předkládající soud na čl. 59 odst. 2 nařízení č. 2201/2003. Podle tohoto ustanovení mají Finsko a Švédsko možnost prohlásit, že se na jejich vzájemné vztahy zcela nebo zčásti použije Úmluva ze dne 6. února 1931 mezi Dánskem, Finskem, Islandem, Norskem a Švédskem zahrnující ustanovení mezinárodního práva procesního o manželství, osvojení a poručnictví, spolu se závěrečným protokolem k této úmluvě, namísto pravidel obsažených v tomto nařízení. Předkládající soud zvažuje, zda lze toto ustanovení obdobně použít na spolupráci severských států v případě přemístění k výkonu rozhodnutí o péči nebo léčení.

56. Tomu ovšem brání, jak shodně zdůrazňují všichni, kteří se k této otázce vyjádřili,

zásada přednosti práva Společenství²⁸. Tato zásada zavazuje orgány a soudy členských států, aby nepoužily vnitrostátní právo, které je v rozporu s právem Společenství²⁹.

57. Jiná právní úprava může platit pouze, pokud příslušný právní akt Společenství povoluje členským státům výslovně výjimky. Článek 59 nařízení č. 2201/2003 ovšem neobsahuje žádné obdobné zmocnění vzhledem k finským a švédským vnitrostátním právním předpisům v případě přemístění k výkonu rozhodnutí o péči nebo léčení v rámci spolupráce mezi severskými státy³⁰.

58. Obdobné použití čl. 59 odst. 2 písm. a) nařízení č. 2201/2003 nepřichází v úvahu již z toho důvodu, že se nejedná v tomto případě o ustanovení o výjimce, které by bylo třeba vykládat úzce. Dotyčné členské státy by navíc musely podle čl. 59 odst. 2 písm. a) prohlásit, že použijí odchýlné předpisy, a připojit je k tomuto nařízení a zveřejnit je v *Úředním věstníku Evropské unie*.

28 — Rozsudek ze dne 15. července 1964, *Costa v. Enel* (6/64, Recueil, s. 1141).

29 — Rozsudek ze dne 9. března 1978, *Simmenthal* (106/77, Recueil, s. 629, body 21, 23).

30 — V tomto ohledu se odlišuje tento případ od Haagské úmluvy 1996, která v článku 52 výslovně požaduje dodržování nebo přijetí místně harmonizované právní úpravy.

59. Prohlášení č. 28 o spolupráci mezi severskými státy, které bylo přijato v souvislosti se vstupem Rakouska, Finska a Švédska do Evropské unie, rovněž nepovoluje použití ustanovení, která se odchylní od nařízení č. 2201/2003. V tomto prohlášení totiž smluvní strany výslovně konstatují, že Švédsko a Finsko jako členské státy Evropské unie mají v úmyslu pokračovat *zcela v souladu s právem Společenství* ve stávající spolupráci mezi severskými státy, jakož i ve spolupráci s jinými státy a územími.

60. Pokud je nařízení č. 2201/2003 z časového a věcného hlediska použitelné, musí Finsko a Švédsko ustanovení nařízení o uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech rodičovské zodpovědnosti použít, přičemž nelze použít vnitrostátní právní úpravu odchýlnou od tohoto nařízení.

61. Tento závěr sice může být vzhledem k zřejmě dobře fungující spolupráci finských a švédských správních orgánů, která slouží k zajištění blaha dítěte, neradostný. Na druhé straně ovšem nizozemská vláda správně zdůrazňuje, že přijetím nařízení č. 2201/2003 se členské státy dohodly na určitých jednotných procesních standardech, jako je zachování pravidla *exequatur*, které mají sloužit k ochraně účastníků řízení.

C – K třetí předběžné otázce

62. Třetí předběžná otázka se týká časové působnosti nařízení č. 2201/2003. Podle přechodných ustanovení zakotvených v čl. 64 odst. 2 je nařízení použitelné pro uznávání a výkon rozhodnutí za následujících tří podmínek:

- rozhodnutí bylo vydáno *po* dni použitelnosti nařízení č. 2201/2003,
- řízení, které vedlo k vydání rozhodnutí, bylo zahájeno *před* použitelností nařízení č. 2201/2003, ale bylo zahájeno *po* vstupu nařízení č. 1347/2000 v platnost,
- příslušnost soudu, který rozhodnutí vydal, byla určena na základě pravidel, která jsou v souladu s pravidly uvedenými v nařízení č. 2201/2003, nebo v nařízení č. 1347/2000, nebo ve smlouvě uzavřené mezi členským státem původu a dožádaným členským státem, která byla platná v době zahájení řízení.

63. Podle čl. 72 odst. 1 vstoupilo nařízení č. 2201/2003 v platnost již 1. září 2004, jeho ustanovení ovšem platila – s výjimkou některých nepodstatných ustanovení – teprve od 1. března 2005 (čl. 72 odst. 2). Použitelnost nařízení tedy nastala dne 1. března 2005. Nařízení č. 1347/2000 vstoupilo v platnost dne 1. března 2001.

64. První podmínkou tedy je, aby rozhodnutí bylo vydáno dne 1. března 2005 nebo později. Předkládající soud považuje rozhodnutí Länsrätt, kterým bylo potvrzeno rozhodnutí sociálního výboru ze dne 23. února 2005, za vykonatelné rozhodnutí. Toto rozhodnutí bylo vydáno dne 3. března 2005, tedy po dni použitelnosti nařízení č. 2201/2003.

65. V zásadě lze sice za rozhodnutí považovat i samotné rozhodnutí sociálního výboru ze dne 23. února 2005. Podle čl. 2 bodu 4 je rozhodnutím ve smyslu nařízení mimo jiné jakékoliv rozhodnutí týkající se rodičovské zodpovědnosti bez ohledu na to, jak je označeno. Z článku 2 bodu 1 přitom vyplývá, že pojem soudu zahrnuje všechny orgány příslušné k rozhodování ve věcech spadajících do oblasti působnosti tohoto nařízení podle článku 1. Také rozhodnutí správních orgánů mohou být proto v zásadě na základě nařízení uznávána a vykonávána v jiném členském státě.

66. Ovšem dotčené rozhodnutí musí být vykonatelné ve státě původu, aby bylo možné toto rozhodnutí vykonat v rámci soudní spolupráce soudem v jiném členském státě (čl. 28 odst. 1 nařízení č. 2201/2003). Pří-nejmenším musí vyvolávat účinky navenek, aby bylo možné vycházet z vydaného rozhodnutí, což je třeba posuzovat podle *lex fori*³¹. Jelikož účinky a vykonatelnost rozhodnutí podle švédského práva zjevně nastává potvrzením Länsrätt, zdá se jako věcně ospravedlnitelné, aby byl za určující považován v rámci čl. 64 odst. 2 nařízení okamžik potvrzení soudem. Rovněž je věcí předkládajícího soudu, aby posoudil, které rozhodnutí je podle vnitrostátního práva vykonatelné.

67. U druhé podmínky (viz bod 62) vychází předkládající soud z toho, že řízení bylo zahájeno v okamžiku, kdy sociální výbor na podzim 2004 zahájil šetření. Komise se naopak domnívá, že řízení bylo zahájeno teprve návrhem sociálního výboru ze dne 25. února 2005 podaným Länsrätt, aby potvrdil jeho rozhodnutí.

68. Blíže je v článku 16 nařízení č. 2201/2003 pouze upraveno, co je třeba

31 – Viz Rauscher/Rauscher, *Europäisches Zivilprozessrecht*, 2. vydání, München, 2006, článek 64 nařízení Brusel IIa, bod 9; M. Fleige, *Die Zuständigkeit für Sorgerechtsentscheidungen und die Rückführung von Kindern nach Entführungen nach dem Europäischen IZVR*, Würzburg, 2006, s. 114.

považovat za návrh na zahájení řízení u soudu, totiž – zjednodušeně řečeno – podání návrhu na zahájení řízení u soudu nebo doručení obdobné písemnosti odpůrci, má-li k němu dojít před podáním návrhu k soudu. Ustanovení naopak nezahrnuje přímo případ, kdy orgán koná z úřední povinnosti a přijímá opatření k ochraně dětí. Pokud se ale za okamžik vydání určujícího rozhodnutí nepovažuje rozhodnutí sociálního výboru ze dne 23. března 2005, nýbrž jeho potvrzení Länsrätt ze dne 3. března 2005, pak to přisvědčuje názoru zastávanému Komisí, že teprve návrh sociálního výboru podaný k Länsrätt je třeba považovat za návrh na zahájení řízení ve smyslu čl. 64 odst. 2.

69. Nakonec ovšem lze tuto otázku ponechat otevřenou, protože jak k zahájení šetření sociálního výboru, tak i k podání návrhu k Länsrätt došlo před okamžikem použitelnosti nařízení č. 2201/2003 a po vstupu nařízení č. 1347/2000 v platnost.

70. Také třetí podmínka je splněna. Ustanovení o příslušnosti soudů, která byla platná ve Švédsku v okamžiku zahájení řízení, odpovídají relevantním ustanovením nařízení č. 2201/2003. Vnitrostátní ustanovení, která byla platná před okamžikem použitelnosti nařízení, zakládala příslušnost orgánů, popřípadě soudu v místě trvalého

bydliště dětí ve Švédsku. Článek 8 odst. 1 nařízení č. 2201/2003 obsahuje příslušné ustanovení o příslušnosti.

71. Na třetí předběžnou otázku je proto třeba odpovědět, že čl. 64 odst. 2 nařízení č. 2201/2003 je třeba vykládat v tom smyslu,

že rozhodnutí týkající se rodičovské zodpovědnosti, které bylo přijato dne 3. března 2005 v řízení, které bylo zahájeno po 1. březnu 2001 a před 1. březnem 2005, je uznáváno a vykonáváno v souladu s kapitolou III nařízení č. 2201/2003, pokud ustanovení o příslušnosti, která byla platná v době zahájení řízení, jakož i čl. 8 odst. 1 nařízení, zakládala příslušnost orgánů v místě trvalého bydliště dětí.

V – Závěry

72. S ohledem na výše uvedené navrhuji Soudnímu dvoru zodpovědět předběžné otázky Korkein Hallinto-oikeus následovně:

1. Článek 1 odst. 1 písm. b) ve spojení s odst. 2 písm. a) a d) nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000 je třeba vykládat v tom smyslu, že rozhodnutí o okamžitém převzetí péče o dítě a o jeho umístění do pěstounské

rodiny mimo jeho vlastní rodinu je třeba považovat za občanskoprávní věc, která se týká výkonu rodičovské zodpovědnosti a na kterou je proto třeba použít nařízení č. 2201/2003. To platí také tehdy, pokud dotčené rozhodnutí má podle vnitrostátního práva státu původu nebo dožádaného státu veřejnoprávní povahu.

2. Pokud je nařízení č. 2201/2003 z časového a věcného hlediska použitelné a nestanoví výslovně žádnou příslušnou výjimku, nemohou členské státy použít vnitrostátní právní úpravu odchylnou od tohoto nařízení.

3. Článek 64 odst. 2 nařízení č. 2201/2003 je třeba vykládat v tom smyslu, že rozhodnutí týkající se rodičovské zodpovědnosti, které bylo přijato dne 3. března 2005 v řízení, které bylo zahájeno po 1. březnu 2001 a před 1. březnem 2005, je uznáváno a vykonáváno v souladu s kapitolou III nařízení č. 2201/2003, pokud ustanovení o příslušnosti, která byla platná v době zahájení řízení, jakož i čl. 8 odst. 1 nařízení, zakládala příslušnost orgánů v místě trvalého bydliště dětí.